

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 29 Nisan 2025
Sayı : 11087

27708

Aşkın GENÇ
Kayseri Milletvekili
Milli Savunma Komisyonu Üyesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Anayasa'nın 98, TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri uyarınca Tarım ve Orman Bakanı İbrahim YUMAKLI tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Aşkın GENÇ

Kayseri Milletvekili

Türkiye'de tarımsal üretimde kimyasal pestisit kullanımı son yıllarda hızla artmıştır. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın resmi verilerine göre 2013 yılında 39,4 bin ton olan yıllık pestisit tüketimi, 2020 ve 2021'de 53 bin ton seviyesine, 2022 yılında ise 55 bin tonun üzerine yükselmiştir. Son on yılda ülkemizde pestisit kullanımındaki artış %40'ı bulurken, aynı dönemde Avrupa Birliği ülkelerinde pestisit kullanımı %20 azalmıştır. En çok pestisit kullanılan iller Antalya (4.272 ton/yıl) ve Manisa, Mersin, Adana gibi yoğun tarım bölgeleridir. Kullanılan tarım kimyasallarının %35'ini fungusit (mantar ilacı), %26'sını herbisit (ot ilacı), %22'sini insektisit (böcek ilacı) türleri oluşturmaktadır. Bu yoğun pestisit kullanımı, hem gıda güvenliği açısından risk yaratmakta hem de çiftçiler ve tüketiciler üzerinde ciddi sağlık tehditleri doğurmaktadır. Pestisit kalıntıları nedeniyle Türkiye, AB'nin Gıda ve Yem için Hızlı Alarm Sistemi (RASFF) bildirimlerinde 2021 ve 2022'de üst üste ilk sırada yer almıştır. 2022 yılında AB ülkelerince bildirilen 557 pestisit kalıntı ihbarının menşe ülkesi Türkiye'dir. İhraç edilen ürünlerimizde yıllardır yasaklanmış bazı pestisitlerin bile saptanması, bu kimyasalların fiiliyatta kullanılmaya devam ettiğini göstermektedir.

Bakanlığın 2021 Faaliyet Raporu'na göre ihracata yönelik bitki sağlığı denetimleri kapsamında o yıl 373.204 gıda denetimi yapılmış, alınan 14 bin 744 numunenin 772'sinde (yaklaşık %5'inde) pestisit limit aşımaları tespit edilmiştir. Bu bulgu, numune alınan her yaklaşık 19 partiden birinde sınır üstü kalıntı bulunduğunu göstermektedir. Halihazırda Türkiye'den AB'ye ihraç edilen bazı gıda ürünleri (ör. narenciye) pestisit kalıntısı yüksek çıktığı için geri çevrilmekte ve iç piyasaya dönmektedir. Pestisitlerin halk sağlığına olumsuz etkileri bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Pestisit maruziyeti; farklı kanser türleri, doğurganlık

27708

Aşkın GENÇ
Kayseri Milletvekili
Milli Savunma Komisyonu Üyesi

sorunları, büyüme ve nörolojik gelişim bozuklukları, hormonal (endokrin) sistem hasarları ve bağışıklık yetmezliği gibi pek çok kronik sağlık problemine zemin hazırlamaktadır. Bu etkiler sadece pestisitli gıda tüketenleri değil, doğrudan tarlada ilacı uygulayan çiftçileri de kapsamaktadır.

Her yıl dünya genelinde milyonlarca tarım işçisi pestisit zehirlenmesi yaşamaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün verileri, kontrolsüz pazarlarda satılan sahte/kalitesiz pestisitlerin de katkısıyla, küresel ölçekte yılda yüz binlerce insanın pestisit maruziyetinden erken öldüğünü ortaya koymaktadır. Ülkemizde de pestisit zehirlenmesi vakaları medyaya yansımakta, pestisit içeren kaçak zirai ilaçlara bağlı hayvan ölümleri, bal arılarının kitlesel telef olması gibi çevresel zararlar rapor edilmektedir. Tüm bu tabloya rağmen, pestisit kullanımını azaltmaya yönelik entegre mücadele ve biyolojik mücadele yöntemlerinin yaygınlığı çok düşüktür. Bakanlığın kendi açıklamasında IPM (Entegre Zararlı Yönetimi) projeleriyle 4,6 milyon dekar alanda kimyasal azaltma hedeflendiği, biyolojik ve biyoteknik mücadeleye destek ödemeleri başlatıldığı belirtilmiştir. Ancak tarım yapılan toplam alanın büyüklüğü düşünüldüğünde (236 milyon dekar civarı), bu çabaların henüz toplam alanın %2'sinde uygulandığı anlaşılmaktadır. Türkiye'de organik ve iyi tarım uygulamalarının toplam payı sadece %1,7 düzeyindedir. Yani %98'den fazla tarımsal üretim kimyasal pestisit girdisine bağımlı durumdadır.

AB ülkeleri faydalı böcek salımı, biyopestisit kullanımı gibi yöntemlerle pestisit tüketimini düşürürken, ülkemizde alternatif mücadele yöntemlerine yeterli teşvik ve yaygınlaştırma yapılmadığı uzmanlarca ifade edilmektedir. Bu durum hem ihracatta rekabet gücümüzü zayıflatmakta hem de yurtiçinde tüketicileri "zehirli gıda" riskine maruz bırakmaktadır.

Bu bağlamda;

1. Türkiye'de son 3 yılda kullanılan pestisit miktarı ve türleri hakkında Bakanlığınızın kayıtları nedir? Yıllar itibarıyla toplam kaç ton pestisit tarımsal üretimde kullanılmıştır? Bu miktarda artış veya azalma var mıdır ve sebepleri nelerdir? En çok kullanılan ilk 5 etken madde veya pestisit hangileridir?

2. Pestisit kullanımının insan sağlığı üzerindeki etkilerine dair Bakanlığınızca yaptırılan bilimsel araştırmalar var mıdır? Örneğin pestisit maruziyetinin yoğun olduğu tarım bölgelerinde kanser insidansı, nörolojik hastalıklar veya diğer kronik hastalıklar konusunda bir epidemiolojik çalışma yapılmış mıdır? Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü veya üniversitelerle iş birliği içinde yürütülen bir izleme programı bulunmakta mıdır? Eğer yoksa, milyonlarca vatandaşın pestisit kalıntılarına maruz kaldığı düşünüldüğünde, bu ciddi ihmalin gerekçesi nedir?

3. Gıda güvenliği açısından hasat öncesi ve satış noktalarındaki denetimler yeterli düzeyde midir? Son 3 yılda Bakanlığınız kaç gıda numunesini pestisit kalıntısı yönünden analiz etmiş, bunların kaçında yasal limitlerin üzerinde kalıntı saptanmıştır? Denetimlerin sonuçlarına göre, özellikle hangi ürün gruplarında sorun yaşanmaktadır? Türkiye'nin AB

27708

Aşkın GENÇ
Kayseri Milletvekili
Milli Savunma Komisyonu Üyesi

RASFF sisteminde üst üste en fazla bildirim yapılan ülke olması Bakanlık tarafından nasıl açıklanmaktadır? İhraç ürünlerimizde tespit edilip geri gönderilen pestisit kalıntılı gıdalar iç piyasada imha edilmekte midir, yoksa bu ürünlerin ülke içinde tüketime sunulduğuna dair iddialar doğru mudur?

4. AB ve ABD ile kıyaslandığında Türkiye'nin pestisit politikaları hangi yönleriyle geridedir? Örneğin Avrupa'da son 10 yılda pestisit kullanımı %20 azalırken Türkiye'de %40 arttığı bildirilmektedir. AB, insan ve çevre sağlığına zararlı olduğu tespit edilen birçok etken maddeyi yasaklamışken Türkiye bu konuda gecikmeli adım atmaktadır. Son 3 yılda Türkiye'de kaç etken madde yasaklanmış veya kısıtlanmıştır? Halen Türkiye'de kullanımı serbest olup AB'de yasaklı olan pestisit etken maddeleri hangileridir? Bu maddelerin yasaklanması veya daha sıkı denetlenmesi için bir takvim var mıdır?

5. Biyolojik ve biyoteknik mücadele yöntemlerinin teşviki konusunda hangi somut çalışmalar yürütülmektedir? Bakanlığınız IPM (Entegre Mücadele) projelerinin uygulama alanını 0,28 milyon dekardan 4,6 milyon dekara çıkardığını ve biyolojik mücadele destekleri sayesinde uygulama alanlarının 15 kat arttığını duyurmuştur. Bu rakamlar tarım yapılan toplam alanın çok küçük bir kısmına tekabül etmektedir. 2021-2024 döneminde biyolojik mücadele destek ödemeleri için ayrılan bütçe ne kadardır ve yıldan yıla nasıl değişmiştir? Biyolojik mücadele yapılan arazi oranını artırmak için önümüzdeki 5 yılda konulan bir hedef var mıdır? Faydalı böcek üretim merkezleri, feromon tuzak destekleri gibi uygulamalar ülke geneline yaygınlaştırılacak mıdır? Ayrıca, organik tarım ve iyi tarım uygulamalarının toplam üretimdeki %1,7'lik payını yükseltmek için ne tür teşvik planlanmaktadır?

6. Pestisit kullanımının orta vadede azaltılmasına yönelik ulusal bir eylem planı var mıdır? Örneğin FAO ve uluslararası kuruluşlar pestisit azaltımını teşvik ederken, Türkiye'nin de kimyasal pestisit bağımlılığını azaltmak üzere bir takvim belirlemesi beklenmektedir. Bakanlığınız 2025-2030 dönemi için pestisit kullanımını azaltma, daha güvenli alternatiflere geçme hedefi koymuş mudur? Bu kapsamda çiftçilere eğitim, sübvansiyon, geçiş desteği gibi önlemler alınmakta mıdır?